

Referat af møde i arbejdsgruppen Bremsbøl Sø

Torsdag den 23. januar 2020

Udsendt dagsorden:

1. Nyt fra sekretariatet
2. Udførte og løbende arbejdsopgaver, fordeling mm. Vi kigger på et skema over dem og fylder på
3. Behov fra gruppen (fra Carl fsv. skjul og faciliteter)
 - a. Lugerne i fronten af huset bør sikres med en eller anden form for balancevægt, lugerne er simpelthen for tunge for mange. Michael Callensen kommer forbi kl. 15. med løsninger til ombygning.
 - b. Der mangler skilte (tydelige), som kan opsættes forskellige steder i og ved skjulet.
 - c. Også en orientering om selve skjulet. F.eks luk lugerne, møblementet er kun til brug i skjulet (må ikke efterlades udenfor skjulet).
 - d. Vi mangler et par skamler til at stå på ved lugerne (2 stk.), som blev vedtaget på sidste møde.
 - e. Det er muligt, at der kommer tilbud fra vadehavsinitiativet om at opsætte forskellige plancher o. a. herom senere. En planche med de forskellige fugle som kan iagttages fra skjulet. Men også en orientering om selve vadehavsinitiativet.
 - f. Evt. tætte omkring lugerne, det regner ind, når vinden er i en bestemt retning.
4. Yngleøen
5. Sidste nyt om sortterneredeflåder (Martin)
6. 400 KV ledningen
7. Vildtsvine-hegnet
8. Jagt henover reservatet fra Tyskland
9. Driften af arealerne – græsning og hegn
10. Rekruttering af nye til gruppen
11. Fugleovervågningskorpset og overvågningen i Bremsbøl Sø
12. Kalender: datoer for næste arbejdsdage/næste møde og evt. Åbent Hus
13. Evt.

Mødet startede med en fælles besigtigelse kl.15, hvor vi mødtes ved skjulet ved Bremsbøl Sø. Omkring kl. 16.30 kørte vi over til Hanne og Uwe på SovGodt8 Bed & Breakfast. Her fik vi en varm suppe, og sidst lidt kaffe og rigelig med kage.

Vi talte om punkterne, som de kom sig og fulgte ikke dagsordenen slavisk.

Ad 1) Søren fortalte nyt fra sekretariatet. Bl.a. om de seneste opkøb af nye reservater. Emilie er tilbage fra barsel i februar.

Ad 2) Søren har med god hjælp fra Martin forsøgt at resumere opgaverne i skemaet sidst i referatet.

Ad 3 a) Martin har hånd i en større ombygning af skjulet og de eksisterende alt for tunge låger. Vi lagde os fast på, at de skal erstattes af envejsglas i 6 stk. vinduer. De 4 store bliver skydevinduer, og så to mindre og faste vinduer i siderne. Og der skal bygges en smal platform på ydersiden af skjulet, så der kan vaskes vinduer og olieres skjul. Michael Callesen, der har bygget skjulet, vil stå for ombygningen. Martin har snor i projektet, hvor midlerne er en del af Tøndermarsk Initiativet. Svend Anker har tilbudt at stå for at vaske vinduer. Tak for det.

Der skal tillige laves nye plancher, som Allan er i gang med for samme Tøndermarsk Initiativ.

Ad 3 b) Der opsættes en ny stor fotoplanche i første fag - opgangen til gangbroen. På denne står også 'hertil og ikke længere', så gæster adviseres om ikke at gå op på diget.

Allan er i gang med at få den produceret.

Der er ønske i gruppen om at få opsat en kæde over "stien" op på og vest på omkring diget. Imellem skjulet og digegrøften. Der skal både bruges en kæde eller kraftigt reb eller lignende på ca. 5 meter og to kraftige galvaniserede metaløjer (det ene skal være et helt lukket øje, så man ikke kan rende med kæden/), og dertil skal der monteres et mindre, og formentligt lovpligtigt, refleks-skilt på rebet/kæden. Der er i forvejen en pæl lige vest for stien op til diget. Den anden side af rebet/kæden kan monteres på selve skjulets vestligste lodrette pæl/søjle i plankeværksrækken. Fonden har ikke penge til andet end det mest basale pt., så ingen ny ekstra egepæl i første omgang. Gruppen er velkommen til at indkøbe det fornødne og montere det. Fugleværnsfonden refunderer udgifterne. Alternativt kan sekretariatet indkøbe det fornødne. Sig det til Søren, hvis det er nødvendigt.

Se kortet her:

Ad 3 c) Punktet blev ikke fuldt dækket, da vi kom til at tale om andet. Gruppen ønsker, der opsættes skilte om;

- a) "Man ikke må gå op på diget"
- b) "Lågerne skal lukkes"
- c) "Skamlerne skal blive i skjulet"
- d) Flere "Hund i snor skilte"
- e) Flere af de små Fugleværnsfonden-skilte
- f) "Tak for besøget - støt Fugleværnsfonden"-skilt på bagsiden af et skilt, som man kan se, når man forlader området igen.
- g) "Pas på tyren" med dyreholder Jespers telefonnummer

Fonden ønsker generelt ikke, at der plasterets til med småskilte med flere forskellige henstillinger til folks brug af skjulene eller i reservaterne som helhed. Det er fondens naturvejledere, som holder hånd i hvilke skilte, der skal sættes op på reservaterne. Ønskerne bliver igen givet videre til dem.

Men der er ved at blive produceret et stort skilt med et foto af en flot fugl (vist en sølvhejre) og med tekst, der fortæller folk, at de ikke skal gå op på diget. Det skal opsættes på det yderste

vestligste fag i plankeværket tættest på stien, der går op fra ved siden af skjulet til digets top. Det bliver ikke til at overse! Søren tager et ekstra 'Hund i snor'-skilt med ved næste besøg i Bremsbøl og sætter det op nede ved skjulet, idet folk overser det oppe i "skilteskoven" ved affaldsstativerne. I hvert fald er der også folk med løse hunde helt nede ved diget og skjulet. Det skræmmer en del fugle op.

Ad 3 d) Gruppen er velkommen til at indkøbe de begrænsede træmaterialer, der skal til for at kunne banke to lave skamler sammen.

Yderligere til skjulet. Gruppen vil algeafrense skjulet. Men der skal afventes, at skjulet er tørret op. Så det bliver længere henne på året, måske i tørre dage i april eller til højsommer. Lorentz har tilbudt at sprøjte det med et algemiddel. Det skal efterfølgende renses af, inden det gives olie. Carl har tilbudt sig til afrensningsopgaven. Søren foreslår, gruppen bruger linolie. Carl bestemmer dato.

Ad 3 e) og f) se punkt 3 a)

Ad 4) Yngleøen

Carl er flink til sammen med kommunen at få slået vegetationen på øen. Tak for det. Det sker som regel i februar. Her er kommunen også behjælpelig. De sender en mand (hedder Benne) og en båd, og så sejler Carl og Benne over med le og buskrydder. Alligevel vokser øen hvert år til. Den er desværre lavet forkert fra starten af. Den består bare af jord, der blev dozet sammen, da søen blev lavet i 2012 - som klimatilpasningsprojekt. Det har vi vidst fra starten, men der var ikke penge i det projekt til at gøre det rigtigt – med nærringsfattigt materiale. Her har der derfor været en kæmpe frøbank og masser af næring i jorden på yngleøen. Det indebærer desværre, at yngleøen meget hurtigt gror til, og den til stadighed skal udpines. Gruppen kan øge udpiningen og forbedre yngleøen, hvis den også afslås i august, og det afslåede bringes fra øen og fx smides ind til køerne. Men det kræver nok en del flere folk. Carl og Benne fortsætter det gode arbejde. Yngleøen er desværre ved at blive helt landfast, og der er behov for et større projekt med at få opgravet det aflejrede materiale rundt om øen, så den bliver rævesikker igen. Det er en større omgang, og der skal søges penge til det i et muligt senere projekt.

Ad 5) Sidste nyt om sortterne-redeflåder (Martin)

Martin har fået igangsat en meget billig produktion af en mindre og smartere model af sortterne redeflåder. Der produceres 10 stykker til Bremsbøl sø også. De sættes ud, bundet til en mursten, forud for sæsonen og samles ind igen, se skemaet sidst i referatet.

Vi håber på det bedste for stortterne! Sidste år op til 42 sortterner og 23 par i området.

Ad 6) 400 KV ledningen

Martin har fulgt sagen tæt og afgivet hørings svar på vegne af Fugleværnsfonden. Det er endt med at 400KV ledningen bliver anlagt et godt stykke øst for reservatet og heller ikke kommer til at berøre Sølsted Mose. Tak til Martin for den fine indsats.

Ad 7) Vildtsvinehegnet

Vildtsvinehegnet er færdigt. Det er desværre ikke blevet opsat 100 % korrekt:

- 1) Hegningen er blevet for smal til, at kvægholderne kan komme over og igennem den ene af overgangene henover de ekstra og store betonrør, der er lagt i overkørslerne. Rørene blev ellers lagt og bekostet af vildtsvinehegnsprojektet for at gøre dem så brede, at hegnet her

kunne rykkes lidt nord på ind i DK, og man netop fortsat kan køre over med landbrugsmaskiner.

Som det kan ses af billedet indsat herunder, er det her, vi har et problem med at overkørslen er blevet for smal ifølge Jesper (kvægholder). Som det måske kan ses på billedet, er vildtsvinehegnet blevet placeret en godt og vel 1,5-2 meter for langt inde på overkørslen og skulle jo selvsagt have stået helt tæt på rørets åbning for at kunne sikre, at der var nok bredde på overkørslen.

- 2) Der er også et hegnsstykke, som mangler at blive sat op.
- 3) Der er sket skader på fangfolden, som ikke er udbedret, og der mangler nu materialer, noget tømmer.

Men der har været afholdt afleveringsforretning i oktober med Martins deltagelse. Martin kontakter Naturstyrelsen vedrørende for smal overgang og de andre punkter.

Ad 8) Jagt henover reservatet fra Tyskland

Martin har haft fat i en række folk på den tyske side fra bl.a. NABU, Stiftung Naturschutz, det tyske digelag, og en lokal tysk nabo, og der er blevet taget hånd om det på tysk side.

Ad 9) Driften af arealerne – græsning og hegn

Vi talte om afgræsningssæsonen 2019. Det har været nødvendigt at slå engbrandbæger, som der har været i rigelige mængder. Jesper skifter fra tid til anden dyrene over til en fold på VNV siden af diget, som Lorenz ejer. Det behøver ikke være en totalt afpudding næste gang, det bliver aktuelt.

Kun slåning af arealerne med engbrandbæger, imens resten af arealerne netop ikke skal slås. Vi vil gerne have både variation og så lidt slåning og andet maskinel som muligt på arealerne.

Ad 10) Rekruttering af nye til gruppen

Fik vi ikke talt om. De fleste var gået kl. 18. Det er relevant, at gruppen holder sig tæt på Uwe og Hanne på SovGodt. De har gode kontakter i byen (Sæd), og en del af borgerne kan nok inviteres med til arbejdsdage i reservatet eller andet. Man kan starte med at huske at invitere dem til de planlagte ture og komme ind med foldere og turfoldere fra tid til anden.

Ad 11) Fugleovervågningskorpset og overvågningen i Bremsbøl Sø

Alle er meget velkomne til at indrapportere alt, hvad de ser i DOFbasen. Udover fuglene også gerne mårhund, vildsvin, mink, ræv eller blot spor, ekskrementer eller grave. Der er et par jægere, som har fået lov til fra tid til anden at kigge forbi og gå ud på arealerne for at se efter mårhund og mink.

Ad 12) Kalender: datoer for kommende arbejdsdage/næste møde og evt. Åbent Hus

Planlagte ture (også i turfolderen):

Den 2. april kl. 19	Martin
Den 23. april kl. 19	Hans Tonnesen
Den 26. september kl. 17	Martin

Arbejdsgruppen lægger selv indbyrdes arbejdsdage i kalenderen. Carl indkalder.

Næste planlægningsmøde: den 23. september kl. 15 i skjulet og kl. 16.30 hos Uwe og Hanne.

Ad 13) Evt.

Carl tager også tidsler, brændenælder og skræpper.

Jesper Tofft skal kun have én eksemplar af årsskriftet. Han giver sit ekstra eksemplar videre.

Hjørdis har sagt ja tak til, at der kan sættes lidt fuglekasser op i træerne langs hendes grund og stien ud til skjulet.

Arbejdsopgaver Bremsbøl Sø

Hvad	Hvornår	Hvem	Andet
Regelmæssige opgaver			
Tømme skraldespand	Når den er fuld	Jesper	
Slå græs på sti mellem p-plads og skjul		Hjørdis	
Slå græs på p-plads		Carl (Martin)	
Slå græs på diget foran og omkring skjulet	Når det er så højt at det hindrer udsyn fra skjul, dvs. juni og juli	Carl (Martin)	
Slå græs på areal mellem diget og vejen	Efter medio august	Jesper	Aftale om årligt slæt efter medio august, hvis fonden har råd.
Slå græs på øen	Januar - februar	Carl og Benne (kommunen)	Kræver båd
Fylde folderkasser	Efter behov	Jesper	
Afgræsning, hegn m.v.			
Græsningsaftale		Jesper og sekretariat (Emilie)	Der kommer lidt ændret hegnslinje. Fangfold. Vildsvinehegn
Skjulet m.v.			
Ombygning af skjulet	Marts	Michael Callesen	Aftale om vask af ruder (Svend Anker)
Formidling i skjulet	Forår 2020	Tøndermarsk Initiativ udfører og betaler	Der laves en frise. Sekretariat (Allan) er inddraget.
Rensning og Oliering af skjulet m.v.	Tør periode i foråret – en arbejdsdørdag.	Carl og flest muligt fra grupper + (lokalgruppen i Sæd?)	Evt. afrensning af træ (gelænder, picnicbord). Kan Michael slibe det ned?
Bedre skiltning	Snarest	Sekretariat (Allan)	Gå ikke op på diget. Stolpe + kæde indkøbes og sættes op. MI har stolpe stående. Kæde købes.
Sortterne-projekt			
Natura 2000-udpegning	Søen er nu udpeget som N2000-område.		Derfor opbakning fra kommunen, bl.a. af hensyn til sortterne
Udlægge redeplatforme	Ultimo april - primo maj	Jesper Tofft, Benne m.fl.	Kræver båd
Overvågning	Juni – juli	Alle	Meldinger til Jesper eller Martin
Indsamle redeplatforme	Medio august	Jesper Tofft, Benne m.fl.	Kræver båd
Redekasser			
Forslag om redekasser i hegn langs sti mellem p-plads og skjul.		Carl	Hjørdis siger OK hertil
Planlagte Ture			
	2. april kl. 19	Martin	
	23. april kl. 19	Hans Tonnesen	
	26. september kl. 17	Martin	
Tilsyn og overvågning			
Tilsyn	Løbende	Alle	
Fugleovervågning	Løbende	Martin (og andre besøgende)	

Projekter/konflikter		
Vildsvinehegn	Er etableret og godkendt	Martin kontakter Naturstyrelsen vedrørende for smal overgang
400 kV-ledning	Skal gå øst for Sæd og vil næppe berøre søen	Intet yderligere
Jagt på tysk side	Der skydes ind over søen, så ændrer letter	Kontakt til tyske myndigheder og natur- og jagtorganisationer. Lorenz melder, at problemet er løst.
Andet		
	Lægge mødedato med sekretariat fast	23. september kl. 15 ved skjulet
	Nye gruppemedlemmer: Hjørdis Matthias	Se opdateret liste over gruppemedlemmer.
	Øen er ved at blive landfast	Behov for et projekt med uddybning og evt. ændret overflade på øen.